

PREVENCIJA I BORBA
PROTIV NASILNOG
EKSTREMIZMA
**SVI IMAJU
ULOGU!**

Nasilni ekstremizam i terorizam su ozbiljne sigurnosne prijetnje, koje zahtijevaju sveobuhvatan odgovor na svim nivoima.

ŠTA JE NASILNI EKSTREMIZAM?

Iako ne postoji jedinstveno prihvaćena definicija nasilnog ekstremizma, ovaj fenomen se obično karakterizira kao:

“PODRŠKA ILI VRŠENJE NASILJA NAD DRUGIM LJUDSKIM BIĆIMA U KORIST POLITIČKIH CILJEVA”

TAKVO NASILJE SE VRIŠI, BEZ OBZIRA NA VJERU, RASU, ETNIČKU PRIPADNOST, SPOL ILI SEKSUALNU ORIJENTACIJU.

U izradi ove definicije treba napomenuti određene ključne karakteristike:

- Ekstremizam nije sinonim za nasilni ekstremizam. On se samo javlja kada se radikalne ideje ili uvjerenja nasilno nameću drugima, bilo da se radi o članovima porodice, široj grupi / društvenoj zajednici ili društvu u cjelini, kao jedini ispravan kodeks ponašanja i djelovanja.
- Počinitelji nasilnog ekstremizma pokušavaju dobiti identitet koji će im pružiti širu podršku i opravdati ili legitimizirati nasilje. U tom smislu, identitet se najčešće traži kroz pripadnost određenoj religiji, rasi, etničkoj ili nacionalnoj grupi, pokretu, itd.
- Pravo na vlastiti stav ili ideju, čak i ekstremnu, spajaju sa nasiljem. Bez obzira na to kako se stav može opravdati općeprihvaćenim ljudskim pravima i slobodama, nasilno nametanje takvih stavova se ne može opravdati.
- Djela nasilnog ekstremizma često imaju za cilj izazvati gubitak ljudskih života, ekonomsku ili materijalnu štetu, ili jednostavno stvoriti nemir ili strah.

Dakle, nasilni ekstremizam, s obzirom na njegove uzroke, način provedbe i posljedice, je složen fenomen i predstavlja izazov koji zahtijeva napore svih nas. Bez obzira na bilo kakve navodne motivacije, nasilni ekstremizam nema mjesta u bilo kojem društvu. Zajednice moraju učiniti sve što mogu da se on spriječi, a i biti dovoljno jake da izdrže pojave nasilnog ekstremizma.

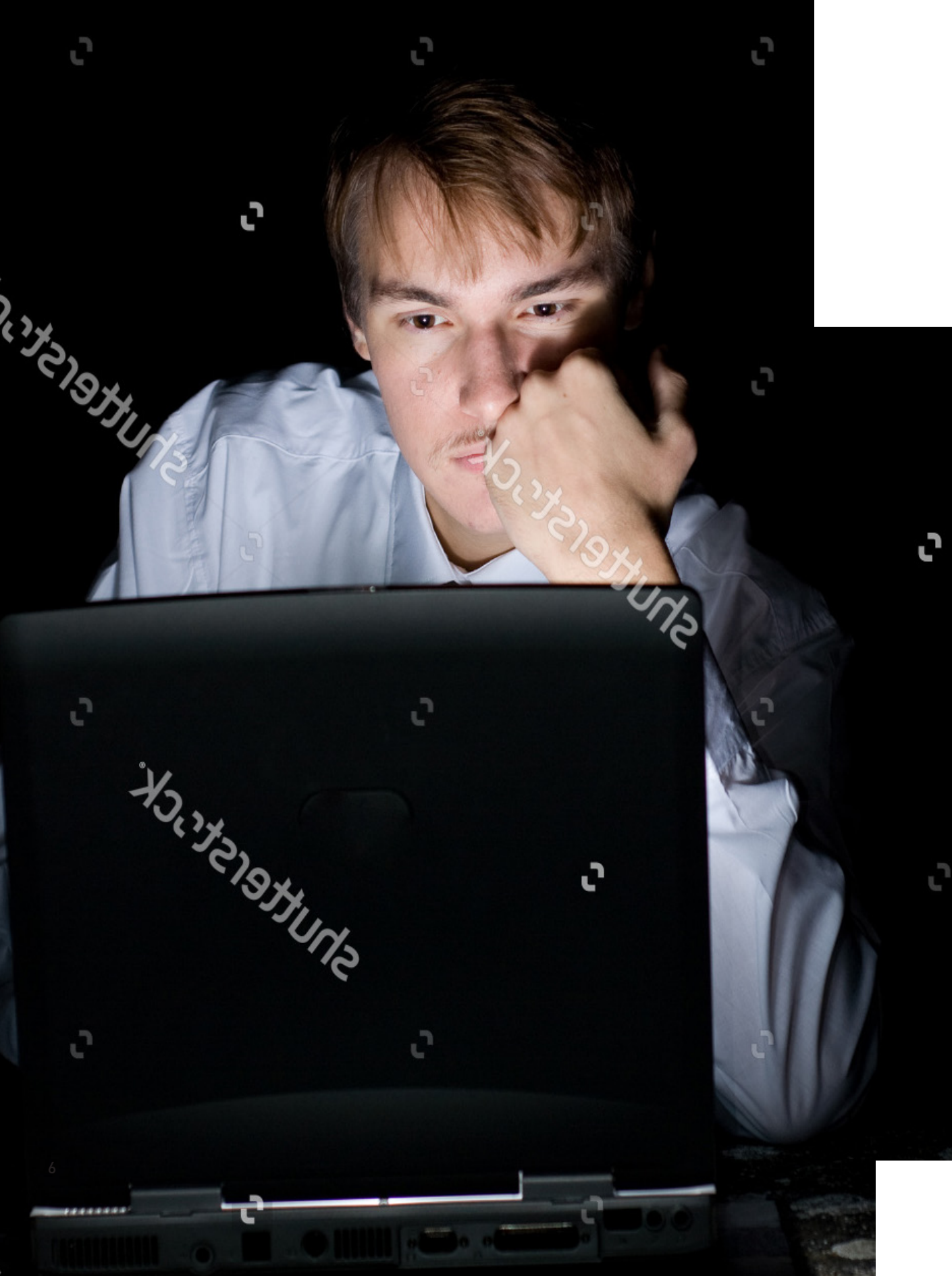
ŠTA POGODUJE ŠIRENJU NASILNOG EKSTREMIZMA?

Ekstremizam postoji u svim društvima i političkim sistemima, u demokratskim društvima kao i u diktaturama. Teorija koju zagovara veliki broj ljudi koji su upoznati sa prirodom nasilnog ekstremizma navodi da nasilje počinje tamo gdje demokratski procesi prestaju.

U demokratskim društvima gdje postoji kultura dijaloga u kojem se mogu raspravljati suprotstavljena, pa čak i ekstremna mišljenja, prostor za nasilni ekstremizam je znatno smanjen. U takvim društvima, ekstremne ideje podliježu većoj kontroli i poboljšanom međusobnom razumijevanju. U tom smislu, otvorenost države i društva ima neposredan uticaj na izgleda da ekstremizam poprimi nasilnu formu.

U DEMOKRATSKIM DRUŠTVIMA GDJE POSTOJI KULTURA DIJALOGA U KOJEM SE MOGU RASPRAVLJATI SUPROTSTAVLJENA, PA ČAK I EKSTREMNA MIŠLJENJA, PROSTOR ZA NASILNI EKSTREMIZAM JE ZNATNO SMANJEN.

U TAKVIM DRUŠTVIMA, EKSTREMNE IDEJE PODLIJEŽU VEĆOJ KONTROLI I POBOLJŠANOM MEĐUSOBNOM RAZUMIJEVANJU.

U slučaju da takva otvorena i slobodna komunikacija ne postoji, ekstremisti se izoliraju, sami sebi određuju ograničenja ili se umjesto toga opredjeljuju na nasilje.

Pomak prema nasilju od strane pojedinaca ili grupa nije neizbježan, ali je sve vjerovatniji pod sljedećim uslovima:

- visok nivo nezaposlenosti;
- ekonomska kriza; i / ili
- društvena izolacija.

U kombinaciji, ovi uslovi često mogu dovesti do:

- gnjeva zbog statusa u društvu i nezadovoljstva državnim aparatom; i
- dubokog osjećaja nepravde i osjećaja izigranosti od strane sistema.

STOGA JE POTREBNO RADITI KAKO BI SE SISTEMATSKI ELIMINISALI DRUŠTVENI I EKONOMSKI USLOVI KOJI POGODUJU NASTANKU I ŠIRENJU NASILNOG EKSTREMIZMA, KAO I PODUZELE MJERE ZA PREVENCIJU I SUZBIJANJE NASILNOG EKSTREMIZMA.

PROMOCIJA NASILNOG EKSTREMIZMA I REGRUTOVANJE SLJEDBENIKA

Rana intervencija kako bi se spriječila pojava nasilnog ekstremizma je od suštinskog značaja ali predstavlja i izazov. U smislu promocije i regrutovanja, koje se uglavnom obavlja putem interneta, nasilne ekstremističke grupe imaju moderan koncept djelovanja slično snažnim globalnim brendovima. Kroz „online“ reklame i aktivne profile na društvenim mrežama, takve grupe su u velikoj mjeri u stanju privući i registrovati nove članove na isti način kao i globalne korporacije.

Promotivni video materijali često prikazuju romanticizirani ideal, izostavljajući pokolj sa ratišta i bol žrtava i preživjelih, njihovih porodica i prijatelja. Spremnost pojedinca na borbu i žrtvovanje za dobrobit grupe se slavi u nedostatku bilo kakvog racionalnog razmišljanja o stvarnim uzrocima vlastitog nepovoljnog položaja u društvu. Snimke brutalnih aktivnosti su rezervisane i namijenjene za komunikaciju sa neprijateljem, prijetnje, ucjene i "preuzimanje odgovornosti" za teroristička djela.

Internet forumi se uglavnom uspostavljaju nakon nesretnog događaja koji "potvrđuje negativan narativ protiv društva ili države" i koriste se za dalju indoktrinaciju.

Osim interneta, imovina i infrastruktura (često legitimnih) organizacija civilnog društva i tradicionalni mediji se koriste za promovisanje nasilnog ekstremizma i pridobivanja novih članova. Ova ista infrastruktura koristi se za financiranje nasilnih ekstremističkih grupa koje često funkcionišu slično mrežama organizovanog kriminala.

Za razliku od onih angažovanih za "prvu liniju vatre", koji mogu biti prisiljeni izgubiti svoje živote, promotori, treneri, organizatori i pokrovitelji su često visoko obrazovani, dobro zbrinuti i zaštićeni, vješti korisnici informacijskih tehnologija, sa superiornim komunikacijskim vještinama koji se koriste za afirmaciju identiteta koji organizacija uživa. Oni su često povezani sa organizovanim kriminalom. Ove osobe najčešće nisu spremne rizikovati vlastite živote.

PODLOŽNE DRUŠTVENE GRUPE

Glavne ciljane grupe za regrutovanje su nezaposleni, otuđeni i neobrazovani pojedinci ili izolovane društvene grupe, sa jakim osjećajem društvene nepravde i osjećajem izdaje od strane države. Nasilni ekstremisti često uspijevaju u manipulaciji kada ponude dodatnu negativnu priču o državi i društvu iz kojeg se ciljana publika već osjeća otuđeno, i pozitivne narative o vrijednostima onih koji su već uključeni u djela nasilja i terora.

Država i društvo u cjelini moraju poboljšati komunikaciju sa podložnim pojedincima i grupama, raditi na pitanjima osjećaja otuđenosti i stvoriti mogućnosti za njihovo uključivanje u društvo. Međutim, komunikaciju

THE MAIN TARGET GROUPS FOR RECRUITMENT ARE UNEMPLOYED, DISAFFECTED AND UNEDUCATED INDIVIDUALS OR ISOLATED SOCIAL GROUPS, WITH STRONG FEELINGS OF SOCIAL INJUSTICE AND BEING FAILED BY THE STATE.

često ne može inicirati policija ili sigurnosne službe jer takvi pojedinci i grupe imaju tendenciju da izbjegavaju državne agencije.

Stoga nevladine organizacije imaju važnu ulogu u uspostavi dijaloga, podsticanju učešća i radu na smanjenju privlačnosti nasilnog ekstremizma.

KAKO ODGOVORITI NA IZAZOV NASILNOG EKSTREMIZMA?

Odgovor na izazov nasilnog ekstremizma zahtijeva cjelovit pristup koji doseže izvan sigurnosti i odbrane i uključuje cijelo društvo. U skladu sa tim, nekoliko rezolucija i deklaracija Ujedinjenih nacija i regionalnih organizacija, uključujući i Organizaciju za sigurnost i saradnju u Evropi, ukazuju na potrebu za sveobuhvatnim nacionalnim pristupom prema fenomenu nasilnog ekstremizma, dopunjujući regionalnu i globalnu saradnju i koordinaciju.

Ovaj pristup na državnom nivou obuhvata koordiniranu akciju vladinih institucija, privatnog sektora, nevladinih organizacija, akademske zajednice i medija. To također zahtijeva opću saglasnost, strpljive institucije i izgradnju kapaciteta na svim nivoima, te saradnju raznolikih aktera.

Prvi korak – postizanje općeg sporazuma o sveobuhvatnom odgovoru na izazove nasilnog ekstremizma – zahtijeva pokretanje društvenog dijaloga u svrhu ocjenjivanja potreba, definiranja mjera i strukturiranja aktivnosti i uloge svih partnera u borbi protiv nasilnog ekstremizma.

DRUŠTVENI DIJALOG KAO PRVI ODGOVOR NA NASILNI EKSTREMIZAM

U uspostavljanju društvenog dijaloga potrebno je sljedeće:

- Motivacija, politička volja i vodstvo;
- Pravilno definirani ciljevi i mandat organa vlasti i jasna uloga javnog i privatnog sektora;
- Identifikacija slabosti u sigurnosnom i odbrambenom sistemu i strategije za njihovo otklanjanje.

DRUŠTVENI DIJALOG POBOLJŠAVA RAZUMIJEVANJE OPASNOSTI I UZROKA NASILNOG EKSTREMIZMA.

Važno je prepoznati svoje mjesto i ulogu u procesima sprječavanja, suzbijanja i borbe protiv nasilnog ekstremizma, te uspostaviti učinkovitu saradnju i koordinaciju između svih partnera.

Osnovni preduslovi za efikasan zajednički rad su:

- Dijeljenje istih ciljeva i strategije;
- Uzajamno poštivanje;
- Spremnost i sposobnost da se radi zajedno;
- Sposobnost za određivanje pravila ponašanja i dijeljenje posla.

MUDRO PARTNERSTVO IZMEĐU JAVNOG I PRIVATNOG SEKTORA

Partnerstvo između javnog i privatnog sektora treba funkcionisati na svim nivoima, od države do pojedinca. Trebalo bi omogućiti maksimalan doprinos svih učesnika i održavanje osnovnih uloga svakog sektora prema normama liberalno demokratskog društva. Ova ravnoteža se može postići poštujući navedene principe zajedničkog rada.

ULOGA DRŽAVNIH TIJELA I INSTITUCIJA

Vlade imaju primarnu odgovornost za prevenciju i borbu protiv nasilnog ekstremizma, istovremeno štiteći ljudska prava i osnovne slobode.

Uloge tijela i institucija na svim nivoima u borbi protiv nasilnog ekstremizma treba definirati u sveobuhvatnim strategijama, kao što je strategija koju je usvojilo Vijeće ministara BiH. Institucije za provođenje zakona i druge sigurnosne i odbrambene strukture trebaju igrati glavnu ulogu u borbi protiv nasilnog ekstremizma, uz podršku tijela nadležnih za demokratsku kontrolu i nadzor.

Zakonodavni i pravosudni organi trebaju nastojati da neprekidno prilagođavaju relevantne propise i poboljšavaju procesuiranje zločina zbog promjenjive prirode nasilnog ekstremizma, poštujući ljudska prava i osnovne slobode. To zahtijeva kvalitetno planiranje i pripremu, jasnu primjenu međunarodnih standarda ljudskih prava, poboljšanje komunikacije sa javnošću i poštivanja principa inkluzivnosti u radu sa lokalnim zajednicama, nevladinim organizacijama i drugim grupama.

ULOGA POSLOVNIH SUBJEKATA

Djela terorizma mogu imati veliki uticaj na ekonomiju, sa posljedicama po tržište kapitala i investicije. Takve posljedice su posebno duboke u manjim zemljama u kojima je rizik ulaganja povezan sa kamatnim stopama. Ekomomski uticaj takvih napada je vidljiv kratkoročno kao i dugoročno. Ktratkoročno, tržišta kapitala se mogu zatvoriti; dok dugoročno ulaganje može prestati. Dakle, poduzeća moraju biti uključena u nastojanja da se stvori okruženje koje sprječava razvoj nasilnog ekstremizma: to bi moglo uključivati doprinos u razvoj sigurnosne strategije i politike, te njihovu aktivnu ulogu njihovoj provedbi.

VLADE IMAJU PRIMARNU ODGOVORNOST ZA PREVENCIJU I BORBU PROTIV NASILNOG EKSTREMIZMA, ISTOVREMENO ŠTITEĆI LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE.

ULOGA CIVILNOG DRUŠTVA

Prednosti angažovanja civilnog društva, posebno nevladinih organizacija, medija i lokalnih zajednica, su dugo bile zanemarene u razvoju sigurnosnih politika i strategija.

Civilno društvo mora biti osposobljeno da:

- Pruži nezavisnu vanjsku analizu i stručnost o sigurnosnoj situaciji i pitanju nasilnog ekstremizma;
- Učestvuje u definisanju politika, strategija i akcionih planova;
- Širi svijesti među članovima državnih institucija i građanima o nasilnom ekstremizmu;
- Pomaže u izgradnji kapaciteta sigurnosnih institucija i nevladinih organizacija;
- Poboljša komunikaciju sa određenim grupama, a posebno mladima koji se smatraju podložnim na indoktrinaciju i regrutovanje u nasilne ekstremističke organizacije;
- Doprinese kampanjama i drugim aktivnostima za provedbu zakona institucija koje nastoje delegitimirati nasilne ekstremističke organizacije, te učestvovati u rehabilitaciji njihovih članova;
- Spriječi zloupotrebu sredstava i infrastrukture NVO u procesima finansiranja nasilnog ekstremizma;
- Organizuje i provodi kampanje protiv govora mržnje i promovira pozitivne priče među mladima.

ULOGA ŽENA

Uključenost žena iz svih sfera, uključujući aktivistkinje, nastavnice i članice porodice, od vitalne je važnosti u učinkovitu borbu protiv nasilnog ekstremizma. Njihovo učešće u stvaranju politike je presudno kako bi se osiguralo da su sva gledišta uzeta u obzir i da su obrađeni oblici regrutovanja koji specifično ciljaju na njih. Treba prepoznati doprinos žena promoviranju kontra-narativa jer on može imati više odjeka kod određene publike. Njihov aktivizam o političkim, socijalnim, ekonomskim, kulturnim ili obrazovnim pitanjima može dodatno doprinijeti stvaranju alternativnih narativa. Osiguravanje ravnopravnosti spolova u sigurnosnim i drugim državnim tijelima može poboljšati percepciju javnosti o policiji i drugim institucijama.

ULOGA MLADIH

Nezaposleni, neobrazovani i nezadovoljni mladi ljudi predstavljaju grupu visokog rizika. Organizacije mladih trebaju podsticati socijalno uključivanje mladih na svaki mogući način. Ove organizacije su često u poziciji da uključe mlade ljude na način na koji druge to ne mogu. Mladi imaju važnu ulogu u stvaranju i prenošenju kontra-priča protiv govora mržnje i nasilnog ekstremizma putem društvenih mreža i interneta.

ULOGA OBRAZOVNOG SEKTORA

Važnost obrazovnih ustanova u odbacivanju diskriminacije, segregacije i politizacije obrazovanja se ne može dovoljno naglasiti s obzirom da ovi elementi mogu u velikoj mjeri doprinijeti nasilnoj radikalizaciji mladih ljudi. Prosvetni radnici bi trebali pomoći u širenju pozitivnih priča o društvenim vrijednostima, toleranciji, otvorenosti i povezanosti da bi se podrijevali narativi nasilnog ekstremizma. Oni bi također trebali biti obučeni za otkrivanje simptoma nasilnog ekstremizma u ranoj fazi, i biti opremljeni sredstvima kako bi osposobili podložne studente da se suprotstave i sami dovedu u

pitanje nasilni aktremizam. Roditeljima se treba pristupiti kao prema partnerima u sprječavanju ovih pojava.

ULOGA VJERSKIH ZAJEDNICA I USTANOVA

Iako je od suštinskog značaja da se izbjegne prekomjerno pojednostavljivanje nasilnog ekstremizma kao vjerskog fenomena ili problema za određenu vjersku grupu, uloga koju mogu imati vjerske vođe i zajednice može biti neprocjenjiva. Oni mogu u velikoj mjeri doprinijeti delegitimiziranju nasilnog ekstremizma razbijanjem "Veze" između djela nasilnog ekstremizma i vjerskih uvjerenja i prakse. Oni su također jedinstveno pozicionirani da grade povjerenje između državnih tijela i javnosti, promoviraju međusobnu toleranciju među društvenim grupama, te da pruže neposrednu i efikasnu pomoć pojedincima pod rizikom radikaliziranja.

ULOGA MEDIJA

Mediji, bilo da se radi o javnim ili privatnim, štampanim ili elektronskim, imaju višedimenzionalnu ulogu. Oni su važan partner

u prevenciji i borbi protiv nasilnog ekstremizma i ublažavanju posljedica nasilja. Mediji mogu pomoći da se podigne svijest građana o opasnostima nasilnog ekstremizma i promovirati mehanizme za rješavanje ovog izazova. Važno je naglasiti da, umjesto da se fokusiraju na počinitelje nasilnog ekstremizma i analiziranje njihovih motiva, mediji bi trebali posvetiti veću pažnju lokalnim herojima koji se svojim riječima i djelima bore protiv nasilnog ekstremizma, kao i diskutovanju o tome kako su snažne zajednice koje odlikuju zajedničke vrijednosti i poštovanje u mogućnosti da prevaziđu takve napade.

Sigurnosni sektor ne smije zanemariti ulogu medija kao sredstva komuniciranja sa javnošću i kao partnera za povećanje transparentnosti svoga rada. Partnerstvo između sigurnosnog sektora i medija mora biti izgrađeno na principu povjerenja i jasnih procedura u vezi s pružanjem pravovremenih i tačnih informacija u slučaju napada, posljedicama i poduzetim mjerama. Stoga postoji potreba za ulaganjem u razvoj vještina glasnogovornika i novinara kako bi se osiguralo kvalitetno izvještavanje o nasilnom ekstremizmu.

ZAKLJUČAK

Nasilni ekstremizam predstavlja ozbiljan sigurnosni izazov koji zahtijeva sveobuhvatan i jedinstven odgovor države i društva.

Dio tog odgovora se mora koncentrisati na sistemsko rješavanje društvenih i ekonomskih uslova koji pogoduju nastanku i širenju nasilnog ekstremizma.

Za uspjeh takvog odgovora mora se osigurati poštovanje ljudskih prava, osnovnih sloboda i vladavine prava.

**SVI IMAJU ULOGU U
PREVENCIJI I BORBI
PROTIV NASILNOG
EKSTREMIZMA!**